

Bestuursrapportage 2024

Gemeente Meppel

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **2**

Inleiding **3**

Bestuursrapportage op hoofdlijnen **4**

Beleidsontwikkelingen op hoofdlijnen *4*

Financiën op hoofdlijnen *4*

Moties en amendementen programmabegroting 2024 ..... *7*

Programma's **8**

Programma 1: Bestuur *8*

Programma 3: Sociaal domein *9*

Programma 4: Onderwijs *13*

Programma 6: Kunst en cultuur, recreatie en toerisme *15*

Programma 7: Sport en bewegen *17*

Programma 8: Ontwikkeling openbare ruimte *18*

Programma 9: Beheer bestaande openbare ruimte *21*

Programma 10: Economische zaken en grondzaken *25*

Programma 11: Duurzaamheid *28*

Programma 12: Burgerzaken *29*

Algemene dekkingsmiddelen *30*

Overzicht overhead *32*

Bijlagen **34**

Begrotingswijziging *34*

Inleiding

Inleiding

Hierbij bieden wij u de bestuursrapportage 2024 aan. In dit tussenbericht rapporteert het college over de actuele ontwikkelingen en de belangrijkste afwijkingen in zowel de beleidsvoornemens als de financiën.

Met de vijf prioritaire thema's verstedelijking, verduurzaming, verbinding & participatie, maatschappelijke voorzieningen en middelen en bedrijfsvoering is in de perspectiefnota een evenwichtig pakket neer gelegd, waarmee het hoge niveau van brede welvaart op peil wordt gehouden en groeiend kwaliteit wordt toegevoegd. Dit is vertaald in de programma begroting 2024. De bestuursrapportage geeft de mogelijkheid eventueel bij te sturen om de gestelde doelen te bereiken. Het bevat de eindejaarsverwachting met als peildatum 1 april 2024. Het gaat zowel om positieve - als om negatieve afwijkingen. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen structurele- en incidentele bijstellingen. Structurele afwijkingen zijn meegenomen in de aanstaande perspectiefnota 2025-2028.

Eindejaarsverwachting

De programmabegroting is vastgesteld in de raadsvergadering van 9 november 2023. In de actuele begroting zijn de uitgaven en inkomsten voor het jaar 2024 nagenoeg in evenwicht met een gering positief resultaat van € 165.000. In dit tussenbericht wordt dat financieel resultaat in positieve zin bijgesteld. Tegelijkertijd realiseren we ons dat het geven van een eindejaarsverwachting op dit moment lastig is. Dit als gevolg van financiële onzekerheden door bijvoorbeeld de inflatie, de arbeidsmarkt, de opvang van Oekraïners en ontwikkelingen op rijksniveau.

Bestuursrapportage op hoofdlijnen

Beleidsontwikkelingen op hoofdlijnen

Actuele ontwikkelingen op hoofdlijnen

In deze bestuursrapportage worden de ontwikkelingen beschreven die afwijkend zijn van de programmabegroting 2024. In het kort worden in dit hoofdstuk enkele in het oog springende en meer algemene ontwikkelingen geduid, die in het vervolg nader beschreven en toegelicht worden.

Deze bestuursrapportage toont in hoofdlijnen drie soorten ontwikkelingen: specifieke voortgangsinformatie, kostenstijgingen (en een meevaller) en andere knelpunten.

De voortgangsinformatie betreft met name de ontwikkelingen rond jeugd, de scholen, het wonen (Nieuwveense Landen en Noordpoort), de omgevingsvisie en het omgevingsplan binnenstad, Bleekerseiland, Regio Zwolle en de dienstverlening.

Kostenstijgingen doen zich vooral voor bij de Wmo, in de openbare ruimte (over de hele linie zijn de prijzen van materialen gestegen), waaronder de wegen. Bij Beschermd Wonen is juist een meevaller te noteren.

Andere knel- of aandachtspunten betreffen de subsidierelaties en hoe we omgaan met de rollen van opdrachtgever en opdrachtnemer, de toename van de vraag naar armoederegelingen, de buurtsportcoaches, de (staat van enkele) bruggen en de netcongestie (die de verduurzaming hindert).

Financiën op hoofdlijnen

Financiën op hoofdlijnen

Resultaat

De programmabegroting 2024 sluit met een positief saldo van € 165.000. Dit is ook het vertrekpunt voor deze rapportage. De geconstateerde financiële afwijkingen van dit tussenbericht geven een voordelige bijstelling van de raming van € 1.987.000.

In de tabel hieronder worden de financiële afwijkingen per programma weergegeven.

	Programma (bedragen x € 1.000)	Resultaat
	Begrotingssaldo 2024	**165**
1.	Bestuur	-50
2.	Openbare orde en veiligheid	0
3.	Sociaal domein	730
4.	Onderwijs	0
5.	Samengevoegd met programma 3	-
6.	Kunst en cultuur, recreatie en toerisme	-30
7.	Sport en bewegen	-116
8.	Ontwikkeling openbare ruimte	0
9.	Beheer bestaande openbare ruimte	-236
10.	Economische zaken en grondzaken	200
11.	Duurzaamheid	0
12.	Burgerzaken	0
	Algemene dekkingsmiddelen	1.810
	Overhead	-321
	Eindtotaal deze bestuursrapportage	**1.987**
	Prognose saldo boekjaar 2024	**2.152**

- = nadeel en + = voordeel

Op basis van de bijstellingen in deze bestuursrapportage stellen we de begroting 2024 bij naar een voordelig resultaat van € 2.152.000 over 2024. Bij de vaststelling van de jaarstukken 2024 bepalen we uiteindelijk het resultaat. De structurele effecten worden meegenomen in de perspectiefnota 2025-2028.

De positieve bijstelling van het verwachte resultaat volgt een trend die we de afgelopen jaren veel ervaren; incidentele voordelen compenseren structurele nadelen. Prijsontwikkelingen blijven lastig in te schatten. Voor een aantal posten volgen we deze trend en komen we waar nodig op terug bij de financiële tussenrapportage in het najaar.

Binnen het Sociaal domein levert de verwachte afrekening Beschermd Wonen een incidenteel voordeel. Voor de opvang van vluchtelingen ontvingen we de afgelopen jaren een hogere bijdrage van het rijk dan de kosten die met de opvang gemoeid waren. Voor 2024 gaan we vooralsnog uit dat deze opvang budgetneutraal gerealiseerd wordt. Een overschot in de orde van grootte zoals in de jaren 2022 en 2023, is niet te verwachten. De bekostiging van het rijk is verlaagd en er is nog geen duidelijkheid over de continuering van de huidige opvanglocatie.

Vanuit het gemeentefonds volgt een positieve bijstelling op basis van de uitwerking van de septembercirculaire 2023. Verder nemen we in deze bestuursrapportage alvast een voorschot op de aanstaande meicirculaire 2024 door de financiële effecten voor Meppel uit de Voorjaarsnota 2024 van het rijk mee te nemen .

De bestuursrapportage is uitgewerkt op basis van de gegevens bekend over de eerste maanden van 2024. De rapportage geeft een eerste indicatie van de ontwikkelingen over 2024, maar is daarmee geen eindejaarsverwachting. Na de zomer volgt een financiële tussenrapportage als 2e moment om te rapporteren over de (financiële) ontwikkelingen in het boekjaar.

In de programma's hierna worden inhoudelijke toelichtingen op de financiële afwijkingen gegeven.

Financiële positie

Om de financiële positie van de gemeente Meppel te verstevigen is in mei 2023 een financieel actieplan vastgesteld. Er zijn acties nodig om te komen tot een duurzaam gezonde financiële positie. Tegelijkertijd is het nodig om te blijven investeren in de toekomst van de gemeente en te blijven investeren in onze publieke voorzieningen. Onder meer door voldoende reserves op te bouwen om risico's op te vangen en de schuldenlast te stabiliseren en zo nodig verlagen, blijft ruimte om de ambities en opgaven op te pakken en verantwoord te bouwen aan de groei van Meppel.

De positieve rekeningresultaten over 2022 en 2023 hebben ertoe geleid dat de financiële positie op een aantal punten sterk verbeterd is. Tegelijkertijd zien we ook dat de voordelen vooral volgen uit incidentele financiële meevallers en de financiële tegenvallers vooral een structureel karakter hebben. Voor de toekomst hebben we te maken met veel financiële onzekerheden. Belangrijk aspect daarin is de ontwikkeling van het gemeentefonds. Waar de bijgestelde begroting over 2024 nog een positief saldo laat zien, verwachten we in latere jaren tekorten.

In onderstaande tabel de geactualiseerde kengetallen voor het begrotingsjaar 2024. De stijging van de solvabiliteitsratio is het gevolg van het positieve rekeningresultaat over 2023. De gunstige ontwikkeling van de netto schuldquote komt mede door ontvangen (investerings)subsidies waar de komende jaren nog kosten voor moeten worden gemaakt.

Financiele kengetallen	Realisatie 2023	Primaire begroting 2024	Begroting 2024 na wijzigingen
1. netto schuldquote	63%	74%	69%
2. solvabiliteitsratio	22%	19%	26%
3. grondexploitatie	24%	22%	25%
4. structurele exploitatieruimte	4,1%	2,6%	1,5%
5. belastingcapaciteit	81%	87%	87%

Categorie	
A.	Minst ricisovol
B.	
C	Meest risicovol

<u>Aandacht en buffer voor risico's</u>

In het actieplan wordt ook aandacht gevraagd voor voldoende buffer ter opvang van de risico's. Daarin is voorgesteld om een hoger weerstandsratio te hanteren. Op basis van de huidige risico inschatting streven we naar een minimale financiële buffer van (afgerond) € 37,6 miljoen.

In de programmabegroting 2024 is voor de jaren 2024 en 2025 een storting opgenomen in de algemene (buffer) reserve van respectievelijk € 3 miljoen (2024) en € 4 miljoen (2025) ter versteviging van de financiële positie. Daarnaast wordt bij de besluitvorming over de jaarstukken 2023 voorgesteld het resultaat na bestemming van € 8,9 miljoen toe te voegen aan de algemene (buffer) reserve. Het verloop van de algemene reserves is dan als volgt:

Algemene reserves	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	29.869	40.367	46.519	47.304
Onttrekking energietoeslag	-1.400			
Resultaat(bestemming) voorgaand boekjaar	8.898	2.152	785	-2.583
Storting cf programmabegroting 2024	3.000	4.000		
Stand op 31 december	**40.367**	**46.519**	**47.304**	**44.721**

(bedragen x € 1.000)

Moties en amendementen programmabegroting 2024

Moties en amendementen programmabegroting 2024

Tijdens de behandeling van de programmabegroting 2024 zijn er twee amendementen en twee moties aangenomen. In onderstaande tabel treft u de voortgang aan.

Aangenomen amendementen:

Onderwerp	Omschrijving	Status
Geen subsidie Merk Meppel	De bijdrage van € 167.000 voor het Merk Meppel in programma 10 "economische zaken en grondzaken" vervalt en ten gunste wordt gebracht van het begrotingssaldo 2024 en een raadsvoorstel met daarin de visie over de Citymarking en het gevraagde budget zo snel mogelijk aan de raad voorgelegd wordt.	De Raad heeft dit voorstel behandeld in de vergadering van 7 december 2023
Verbouwing stadhuis uit begroting	De investeringen van € 7.815.000 voor 'Herinrichting stadhuis en gemeentewerf niet te autoriseren. En het college opdracht te geven een plan ter besluitvorming met bijbehorend investeringsvoorstel aan de raad te laten aanbieden, waarin de strikt noodzakelijke maatregelen zijn opgenomen voor het waarborgen van de veiligheid van medewerkers, college, gemeenteraad en bezoekers van het Stadhuis; en het akoestisch isoleren van ruimtes waarin privacygevoelige gesprekken tussen medewerkers en externen plaatsvinden.	Het college heeft het voorstel aan de raad aangeboden voor behandeling in de raadsvergadering van 30 mei 2024.

Aangenomen moties:

Onderwerp	Omschrijving	Status
Publicatie bekendmaking	bekendmakingen niet alleen online te publiceren maar ook weer in de Meppeler Courant	Afgedaan 20 december 2023
inzicht in kostenstijging school Nieuwveense Landen	1. de gemeenteraad door middel van een memo nader te informeren over de prijsstijgingen voor de onderdelen bouwkosten/bouwproces, de ruimte voor de kinderopvang, het bewegingsonderwijs en wat de groei van de wijk heeft bijgedragen aan de prijsstijging en de aanleiding per onderdeel daartoe; 2. daarbij in het memo aan te geven op welke manier dat de prijsstijgingen passen binnen de besluiten die over dit ondenA/erp door de gemeenteraad zijn genomen, waarbij ook stilgestaan wordt bij het aangenomen amendement uit 2018 over het onderzoek naar bewegingsondenA/ijs en de discussie in 2020 over het realiseren van een passende binnensportvoorziening bij de school in Nieuwveense Landen; 3. deze memo uiterlijk 1 januari 2024 aan te raad toe te zenden;	Afgedaan 21 december 2023

Programma's

Programma 1: Bestuur

Wat valt er onder dit programma?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Bestuursorganen	51	Korteland
	Bestuursondersteuning (griffie)		

Financiën

Product	Omschrijving	Mutatie raming	Structureel/Incidenteel
Lasten			
Personeel	Uitbreiding griffie	-50	S
Totaal programma 1		**-50**	

Bedragen x 1.000 (- = nadeel / + = voordeel)

Toelichting

De gemeenteraad en griffie van Meppel staan voor uitdagingen in de komende jaren die een versterking vragen van de ondersteuning om het raadswerk te kunnen blijven doen. Met de huidige capaciteit van de griffie kan de raad het werk als volksvertegenwoordiger doen, maar worden grenzen bereikt voor zover dat nog niet het geval is. Deze trend is niet enkel zichtbaar in Meppel, maar door het hele land. In recente jaren zijn er daarom gesprekken gestart tussen griffiers en raadsleden (via werkgeverscommissies) over hun gewenste ondersteuning en hoe dit geboden kan worden. Aanvulling op de formatie van de griffie is nodig, zeker ook met het oog op de aanstaande uitbreiding van de raad.

Programma 3: Sociaal domein

Wat valt er onder dit programma?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Samenkracht en burgerparticipatie	10	
	Eigen kracht en individuele ondersteuning	11	
	Inkomensregelingen	12	
	Begeleide participatie	13	
	Arbeidsparticipatie	14	Bos
	Maatwerkvoorzieningen	15	Van Ulzen
	Maatwerkdienstverlening 18+	16	De Vries
	Maatwerkdienstverlening 18-	17	
	Geëscaleerde zorg 18+	18	
	Geëscaleerde zorg 18-	19	
	Volksgezondheid	20	

Actuele ontwikkelingen

Doorontwikkeling opdrachtgever- / opdrachtnemerschap

De gemeente Meppel is door stichting Welzijn MensenWerk (WMW) benaderd met de vraag voor aanzienlijk meer basissubsidie over 2024 dan wordt toegekend met de reguliere indexering van 3,1%. De stichting is een belangrijke, strategische partner binnen het voorliggend veld. Daarom is gemeente hierover in gesprek gegaan. Het probleem is niet het belang van het werk dat de stichting levert, maar de kwaliteit en inzichtelijkheid van de onderbouwing van de financiële claim.
De gemeente is zich er terdege van bewust dat ook kritisch naar haar eigen rol en de sturing op subsidies in het algemeen wordt gekeken.

Subsidiepartners met personeel

Wij komen de toezegging aan de raad na, om gedegen naar de situatie van subsidiepartners met personeel te kijken omdat hier, in afwijking van zorgaanbieders, geen (contractuele) afspraken zijn en de cao-stijging in 2023 en 2024 aanzienlijk is.

Rijksvaccinatieprogramma 0-4 jaar

Onlangs is geconstateerd dat de vaccinatiegraad van gemeente Meppel in de doelgroep 0-4 jaar onder het gewenste niveau ligt en al een aantal jaar dalend is. Gezien de gezondheidsrisico's die hier mogelijk uit voortkomen wordt een overleg gepland met de uitvoerende organisatie. Dit om beter zicht te krijgen om welke vaccinatie het precies gaat en welke risico's we hierin lopen en welke acties we hieraan moeten koppelen.

GGD

De GGD heeft in 2024 een extra bijdrage nodig voor de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) ten behoeve van Oekraïense kinderen in de leeftijd van 4-18 jaar. In 2023 heeft de GGD echter een positief resultaat behaald en het bedrag dat daarmee terugvloeit naar de gemeente Meppel is voldoende om deze extra kosten te dekken.

Subsidie armoederegelingen

Steeds meer inwoners doen een beroep op onze armoederegelingen en -voorzieningen. De toename

van het bereik en de kosten maken dat er hogere subsidies worden aangevraagd door de subsidiepartijen (Kindsupport Meppel, Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport en Cultuur, Humanitas en Schuldhulpmaatje). Het huidige budget voor 2024 (armoedepreventie) is waarschijnlijk niet toereikend.

Armoedepreventie

In november 2023 is het beleidsplan armoede en schulden vastgesteld door de gemeenteraad, waar preventie als expliciet doel is opgenomen. Om een goede armoede- en schuldenaanpak neer te kunnen zetten, zullen er meerdere maatregelen moeten worden doorgevoerd. 2024 staat in het teken van onderzoek en deels ook al het doorvoeren van die maatregelen binnen de bestaande middelen.

Sociale Basis

Vanuit de landelijke akkoorden en de noodzaak tot beheersing van de zorgkosten is het noodzakelijk om te werken aan een sterke samenleving met een sterke sociale basis. Een samenleving waarin inwoners naar elkaar omkijken, die bijdraagt aan het voorkomen van eenzaamheid en de vraag naar ondersteuning en zorg beperkt. Het vormgeven van de sociale basis draagt bij aan die samenleving. De sociale basis betekent: vrij toegankelijke formele en informele activiteiten en voorzieningen gericht op het elkaar ontmoeten en ondersteunen, ontplooien en ontspannen die zorgen dat mensen kunnen samenleven en zelfstandig mee kunnen doen in hun eigen omgeving. Een stevige sociale basis voorkomt dat inwoners met een kleine zorg- of ondersteuningsvraag in een formeel of zwaar zorgtraject terechtkomen.

In 2024 gaan wij de visie sociale basis vormgeven; duidelijk maken wat wij verstaan onder de sociale basis, waar de sociale basis aan moet voldoen, waar behoefte aan is en welke ondersteuningsvragen moeten worden opgepakt binnen de sociale basis. Aan de hand daarvan maken we overzichtelijk wat er op dit moment al wordt gedaan binnen de sociale basis en beantwoorden we de vraag of dit de juiste dingen zijn of waar we de sociale basis in moeten versterken. Om hier goed op te kunnen inzetten is het nodig dat er een onderzoeksbudget (voor onder andere een projectleider en uitvoeringskosten) beschikbaar wordt gesteld van € 150.000.

Jeugdhulp

Bij de jaarstukken 2023 hebben wij geconstateerd dat er minder jongeren gebruik maken van jeugdhulp. Wij hebben gesteld dat wij nog niet kunnen stellen of hier sprake is van een trendbreuk of een zwaluw. Dit dient nader uitgezocht te worden en de uitkomst hiervan zal worden meegenomen in de begroting 2025. Maar ook voor deze bestuursrapportage moet een afweging gemaakt worden. Hieronder informeren wij u over de gemaakte keuzes.

In 2024 hebben wij de declaraties over januari en februari ontvangen van zorgaanbieders. Wij zien met enige voorzichtigheid (er is pas twee maanden gefactureerd) dat de trend uit 2023 zich lijkt aan te houden. Wij merken op dat de kosten in 2024 stijgen. Voor jeugdreclassering en -bescherming is dat ongeveer 30%, en voor de overige jeugdhulp is dat 6%.Voor de bestuursrapportage nemen wij de uitkomst van 2023 als basis. Wanneer de ontwikkeling van unieke cliënten gelijk blijft met 2023 en wij de tariefstijging doorrekenen, dan worden de kosten voor jeugdhulp geprognotiseerd op € 12.891.000. In de primaire begroting 2024 is een budget opgenomen van € 12.899.000. Om deze reden stellen wij de begroting 2024 niet bij.

Bij de financiële tussenrapportage in het najaar wordt de ontwikkelingen jeugdhulp opnieuw kritisch beoordeeld en wordt u hierover geïnformeerd.

De voorgenomen bezuiniging op de jeugdzorg van ruim € 500 miljoen in 2025 gaat niet door. Deze besparing is de verantwoordelijkheid van het rijk. Voor gemeenten verloopt deze maatregel budgettair neutraal omdat ze worden gecompenseerd voor het besparingsverlies. Iedere gemeente had namelijk al lagere gemeentelijke uitgaven ingeboekt die nu niet reëel zijn voor 2025. Vanaf 2026 is er nog wel een bezuiniging van € 511 miljoen gepland, maar het is aan een nieuw kabinet om dit door te zetten of niet.

Financiën

Product	Omschrijving	Mutatie raming	Structureel/Incidenteel
Lasten			
Samenkracht en burgerparticipatie	Opvang ontheemden uit Oekraïne	-6.500	I
Samenkracht en burgerparticipatie	Sociaal en maatschappelijk werk en welzijn	-75	I
Samenkracht en burgerparticipatie	Versterken sociale basis	-150	I
Eigen kracht en individuele ondersteuning	Inzet initiatieven wijk- en dorpsgerichtwerken	166	I
Periodieke bijstand	Uitkeringen	-1.238	I
Periodieke bijstand	Loonkostensubsidie	-213	S
Begeleide participatie	Wachtlijst oud-wsw	-113	S
Maatwerkdienstverlening 18+	Wmo Begeleiding	-50	I
Baten			
Samenkracht en burgerparticipatie	Opvang ontheemden uit Oekraïne	6.500	I
Samenkracht en burgerparticipatie	Inburgering	373	I
Periodieke bijstand	Uitkering BUIG	330	I
Geëscaleerde zorg 18+	Beschermd wonen	1.700	I
Totaal programma 3		**730**	

Bedragen x 1.000 (- = nadeel / + = voordeel)

Toelichting

Opvang ontheemden uit Oekraïne

Wij verwachten dat de opvang van Oekraïners in 2024 budget neutraal kan verlopen. Een soortgelijk overschot als in 2022 en 2023 is niet te verwachten aangezien de bekostiging van het Rijk is verlaagd en er nog geen duidelijkheid is over de continuering van de huidige opvanglocatie.

Sociaal en maatschappelijk werk en welzijn

Er is een externe opdracht belegd voor een onderzoek naar een verbeterde samenwerking en sterke partnerschap tussen de gemeente en haar (subsidie)partners. Stichting Welzijn MensenWerk wordt als pilot gebruikt voor dit onderzoek. Wij verwachten voor dit onderzoek kosten van € 75.000.

Versterken sociale basis

Voor het vormgeven van de visie sociale basis gaat een onderzoek plaatsvinden om inzicht te geven over de sociale basis binnen de gemeente op dit moment en waar inzet en versterking nodig is. De kosten voor dit onderzoek betreft onder andere een projectleider en uitvoeringskosten van ongeveer € 150.000.

Inzet initiatieven wijk- en dorpsgerichtwerken

Als onderdeel van het wijk- en dorpsgericht werken is samen met de inwoners onder andere invulling gegeven aan de projecten Kalverwei, Osseweide, Keucheniusstraat en zwemplas Nijeveen. Bij de herinrichting Rogat wordt in samenspraak met de bewoners een speciaal lichtpunt en extra verkeersplateaus gerealiseerd. Een deel van het beschikbare budget van wijk- en dorpsgericht werken is ingezet voor de realisatie van deze initiatieven. Zie hiervoor ook programma 9 Beheer Openbare ruimte.

Uitkeringen

We verwachten op basis van het eerste kwartaal 2024 een aanpassing dit jaar van € 1,2 miljoen aan extra uitgaven op uitkeringen.

Loonkostensubsidie

De bijstelling betreft een structureel effect van de jaarstukken 2023. De mensen die een uitkering ontvangen zijn steeds vaker mensen die voor 2015 arbeidsvermogen hadden én een WAJONG uitkering ontvingen van het UWV. Deze groep mensen ontvangt nu een bijstandsuitkering. Zij behoren vaak tot het doelgroepregister (de banenafspraak) en gaan veelal met loonkostensubsidie aan het werk. Deze groep groeit steeds harder. Daarnaast is het vinden van werk met loonkostensubsidie in een periode van arbeidskrapte makkelijker dan voorheen. Tegenover de hogere kosten staat een bijdrage van het rijk (zie onder baten).

Wachtlijst oud-wsw

De medewerkers die op de dienstverleningsovereenkomst wachtlijst “oud” met Reestmond staan hebben dezelfde rechten als de huidige SW-ers. Het grootste deel van de facturen bestaat uit loonkosten. Deze mensen hebben ook een loonsverhoging gehad zoals die in de CAO WSW is vastgesteld.

Wmo Begeleiding

Er zijn een paar casussen die extra zwaar drukken op het budget begeleiding. Door de doorstroom vanuit de Jeugdwet beter te laten verlopen is in een aantal situaties een soort begeleid wonen ingezet. Dit is goedkoper dan verlengen vanuit de Jeugdwet. We werken nu aan een proces 18-18+ waardoor doorstroom soepeler en goedkoper gaan verlopen. Voor de hogere kosten door deze casussen verhogen wij het budget Wmo begeleiding incidenteel met € 50.000.

Beschermd wonen

Met de openstelling van de Wet langdurige zorg voor BW-cliënten per 1 januari 2021 zijn sindsdien veel cliënten uitgestroomd vanuit onze BW-regio. De nieuwe instroom is beperkt. De verwachting was dat de Rijksbijdrage ten aanzien van Beschermd Wonen zou worden verlaagd in de jaren die hierop zouden volgen. In de jaren die volgden stroomden meer cliënten uit dan vooraf verwacht, zowel door de gemeenten als het Rijk. Een bijstelling van de Rijksbijdrage heeft sindsdien nog niet plaatsgevonden en gaat naar verwachting voor 2024 ook niet plaatsvinden. Als gevolg van een fors lager aantal cliënten en daarmee lagere kosten, en een Rijksbijdrage die hier niet op is aangepast, hebben we de afgelopen jaren een flink overschot op deze Rijksmiddelen. Aangezien deze Rijksmiddelen een algemeen dekkingsmiddel zijn hoeven deze overschotten niet terugbetaald te worden en staan deze ter vrije beschikking van de gemeente. Voor Meppel geeft dit een positief effect van € 1,7 miljoen ten opzichte van de huidige begroting van € 500.000.

Programma 4: Onderwijs

Wat valt er onder dit programma?

Onderdelen		Product	Portefeuille
	Onderwijs	41	Bos

Actuele ontwikkelingen

Nieuwbouw Nieuwveense Landen

De voorbereidingen van de ontwerpfase zijn opgestart met een aanbestedingsprocedure voor een bouwprojectmanager en het voorbereiden van een bouwheerovereenkomst. Daarna kan een architect worden geselecteerd. Start bouw is voorzien in 2025, realisatie van het project op z'n vroegst eind 2026.

Reestoeverschool

Samen met Stichting Promes en Cosis is een locatiestudie opgestart, waarbij wordt onderzocht wat potentiële locaties zijn voor de nieuwbouw van de Reestoeverschool. Hierbij wordt ook de haalbaarheid onderzocht van de combinatie met de Mackayschool en het expertisecentrum van Cosis, zodat een integraal jeugdcentrum ontstaat voor onderwijs en zorg.

Tijdelijke onderwijslocaties

Op verzoek van Stichting Kindpunt en Stichting Promes is een onderzoek gestart naar de haalbaarheid van een tijdelijke onderwijsvoorziening in de wijk in aanloop naar de nieuwbouw. De uitkomsten hiervan worden rond de zomer van 2024 verwacht.

Samen met de schoolbesturen VOMEO, Stichting Promes en de gemeenten Westerveld, Steenwijkerland, De Wolden en Staphorst is gezocht naar huisvesting voor de Taalschool Regio Meppel. Een regionale aanpak is nodig om de kwaliteit en continuïteit van het onderwijs aan nieuwkomersonderwijs te borgen. Een voorstel om voor een periode van 3 jaar huisvesting beschikbaar te stellen wordt behandeld in de raadsvergadering van 30 mei 2024.

Greijdanus heeft een aanvraag ingediend voor permanente uitbreiding. De leerling prognoses laten zien dat er voor een periode van minimaal 15 jaar sprake is van capaciteitstekort. Samen met het schoolbestuur worden potentiële oplossingsrichtingen verkend. Tot die tijd is verlenging van de tijdelijke units nodig. Voor de periode van augustus t/m december 2024 brengt dit € 15.000 aan huurlasten met zich mee.

Nieuwbouw en renovatie Stadskwartier

De nieuwbouw van twee lokalen bij Kindcentrum Het Stadskwartier is gerealiseerd. De renovatie van het bestaande schoolgebouw is gaande en wordt naar verwachting in het voorjaar 2024 afgerond.

CSG Dingstede

Het onderzoek naar de huisvestingsscenario's voor CSG Dingstede is afgerond. In deze verkenning zijn drie scenario's onderzocht: renovatie zoals oorspronkelijk gepland (prijspeil 2024), renovatie naar een energieneutraal gebouw en vervangende nieuwbouw op of nabij het onderwijspark Ezinge. In samenwerking met het schoolbestuur wordt nu een voorkeursscenario uitgewerkt en wordt besluitvorming voorbereid.

Investeringen

Investeringsplanning									
bedragen x € 1	Beschikbaar krediet	Mutatie krediet berap 2024	Nieuw krediet	Begrote inkomsten / bijdrage van derden	Mutatie inkomsten berap 2024	Nieuw begrote inkomsten / bijdrage van derden	Netto-investering (was)	Netto-investering (wordt)	Besteed t/m 2023
Programma 4 - Onderwijs									
Nieuwbouw en renovatie Stadskwartier	806.000	144.000	950.000	40.000	-40.000	-	766.000	950.000	803.556

Toelichting:

Voor de duurzame aanpassingen van Kindcentrum Stadskwartier was aanvankelijk een investeringskrediet beschikbaar gesteld van € 950.000. Aangezien de school dan geen gebruik meer hoeft te maken van het naastgelegen oude gerechtsgebouw en de huurlasten à € 65.000 per jaar vervallen, kunnen de bouwkundige aanpassingen budgetneutraal worden uitgevoerd. Het investeringskrediet is in 2021 naar beneden bijgesteld naar € 806.000. Die bijstelling is te positief geweest.
Voorgesteld wordt het oorspronkelijke krediet te herstellen naar € 950.000. Daarmee wordt het project nog steeds uitgevoerd binnen de oorspronkelijk gestelde financiële kaders.

Programma 6: Kunst en cultuur, recreatie en toerisme

Wat valt er onder dit programma?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Kunst en cultuur	44	Bos
	Erfgoed	44	De Vries
	Recreatie en toerisme	45	Van Ulzen
	Schouwburg Ogterop	48	Bos

Actuele ontwikkelingen

Kunst en Cultuur

In 2024 leggen we een nieuwe Cultuurnota voor aan de raad. Wanneer deze wordt vastgesteld verwachten we geen afwijkingen op de begroting, wel (deels) een aangepaste verdeling van de bestaande middelen.

Erfgoed

In 2024 wordt verder gestalte gegeven aan het erfgoedbeleid als omschreven in de uitvoeringsagenda van de erfgoednota "Meppeler erfgoed nu, behouden-benutten-beleven". Er is een aanvang gemaakt met het tegen het licht houden van de gemeentelijke monumenten. Het streven is erop gericht dit jaar een voorstel voor een gemeentelijk beschermd stadsgezicht Binnenstad en Centrumschil voor te leggen. Daarnaast blijft de borging van erfgoed in de Omgevingswet de nodige aandacht vragen en wordt de Kerkenvisie afgerond.

Financiën

Product	Omschrijving	Mutatie raming	Structureel/Incidenteel
Lasten			
Schouwburg Ogterop	Extra onderhoud o.a. trekkenwand en oplossen calamiteiten	-30	I
Totaal programma 6		**-30**	

Bedragen x 1.000 (- = nadeel / + = voordeel)

Toelichting financiën

Onderhoud Schouwburg Ogterop

De extra kosten van € 30.000 betreffen onvermijdelijke vervanging, onderhoud en mankementen aan installaties (o.a. trekkenwand) en aan het gebouw.

Investeringen

Investeringsplanning									
bedragen x € 1	Beschikbaar krediet	Mutatie krediet berap 2024	Nieuw krediet	Begrote inkomsten / bijdrage van derden	Mutatie inkomsten berap 2024	Nieuw begrote inkomsten / bijdrage van derden	Netto-investering (was)	Netto-investering (wordt)	Besteed t/m 2023
Programma 6 - Kunst en cultuur, recreatie en toerisme									
Vervanging ticketingsysteem	25.000	27.000	52.000			-	25.000	52.000	13.915
Totaal	**25.000**	**27.000**	**52.000**	**-**	**-**	**-**	**25.000**	**52.000**	**13.915**

Toelichting investeringen

Binnen het samenwerkingsverband met de 10 theaters binnen regio Zwolle wordt gewerkt met een overkoepelende planningstool. Hiermee wordt optimale samenwerking en efficiency beoogt. Voorgesteld wordt om deze module aan het ticketingsysteem toe te voegen. Het betreft een aanvullende eenmalige aanschaf van € 27.000. De structurele exploitatielasten (licentie) wordt bekostigd uit de reguliere exploitatie van schouwburg Ogterop.

Programma 7: Sport en bewegen

Wat valt er onder dit programma?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Beheer en exploitatie sportaccommodaties	46	Bos
	Sport- en speldeelname	47	Bos

Financiën

Product	Omschrijving	Mutatie raming	Structureel/Incidenteel
Lasten			
Beheer en onderhoud sportaccommodaties	Airdome	-36	S
Sport- en speldeelname	Inzet buurtsportcoaches	-80	S
Totaal programma 7		**-116**	

Bedragen x 1.000 (- = nadeel / + = voordeel)

Toelichting financiën

Airdome (luchthal Nijeveen)

Ook in 2024 wordt, ter overbrugging naar een definitieve keuze, een bijdrage gevraagd aan de gemeente à € 36k om de blaashal op het terrein van DOS'46 op te kunnen zetten. Zonder deze blaashal ontstaat er een groot capaciteitstekort qua binnensportaccommodatie voor het seizoen 2024/2025.

Buurtsportcoaches

Om de inzet in 2024 van de buurtsportcoaches te kunnen continueren is een extra bedrag van € 80.000 nodig ten opzichte van de middelen (€ 173.101) die de gemeente Meppel hiervoor ontvangt via de specifieke uitkering. Deze continuering is van belang voor het organiseren, begeleiden en uitvoeren van diverse sportactiviteiten binnen het (bewegings)onderwijs en in de wijk.

Programma 8: Ontwikkeling openbare ruimte

Wat valt er onder dit programma?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Ontwikkeling van de openbare ruimte	49	Van Ulzen
	Kwaliteitsbeheer ruimte (bouwen en milieu)	50	Van Ulzen

Actuele ontwikkelingen

Realisatie gevarieerd woningaanbod in Nieuwveense Landen
In Centrumwonen 2 start Woonconcept in april met de bouw van 18 sociale huurwoningen. In Weideblick zijn de laatste 30 woningen en 2 bouwvrije kavels in verkoop gegaan en na de zomer start in Boshoven de bouw van 42 rijwoningen door CPO Boshoven (collectief particulier opdrachtgeverschap). Met de ontwikkelaar van Broeklanden 3 zijn we in de afrondende fase van het stedenbouwkundig plan, met woningen in diverse categorieën van sociale huur tot vrijstaand.

Ontwikkeling Nieuwveense Landen
Voor deelgebied Parkwonen 3/4/5 en Boshoven is met marktpartijen overeenstemming bereikt over de koop-realisatieovereenkomst. Voor de zomer worden deze getekend.

Transformatiegebied Noordpoort
Er wordt gewerkt aan verdere plan- en besluitvorming voor de ontwikkelingen in Noordpoort. De scope van het project wordt de komende periode vastgelegd (wat valt wel binnen het project Noordpoort en wat niet).

De benodigde gronden voor de stadsentree zijn voor ongeveer 80% verworven. Er wordt gewerkt aan het schetsontwerp voor de nieuwe stadsentree en aan een programma van eisen en beeldkwaliteit voor de brug. Aan de hand hiervan worden de ramingen geactualiseerd en verfijnd. Vanuit het rijk zijn de mobiliteitsgelden in 2023 definitief toegekend. Via deze regeling is een bijdrage ontvangen voor de realisatie van de stadsentree, de aanpassing van de Steenwijkerstraatweg en de aanleg van de fietstunnel ter hoogte van de watertoren. Een deel van deze opgave wordt door en in samenwerking met de provincie opgepakt. De afspraken met de provincie worden vastgelegd in een bestuursovereenkomst.

Diverse initiatieven door derden zijn gaande binnen het plangebied. De locatie van de Miniopslag aan de Galgenkampsweg heeft een omgevingsvergunning aangevraagd voor het realiseren van 28 woningen. De gemeente heeft hierbij een faciliterende rol en zal kosten verhalen op grond van het kostenverhaal zoals geregeld in het omgevingsplan Noordpoort (2021). Ook wordt er gewerkt aan de plannen voor de Kop van Noordpoort, in samenwerking met de scheepswerf Liezen.

De totale uitwerking van het transformatiegebied Noordpoort inclusief de realisatie van de stadsentree wordt in de vorm van een nieuw omgevingsplan naar verwachting eind 2024 / begin 2025 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Hierin worden de financiële consequenties en mogelijke keuzes ook in meegenomen.

Vaststellen Omgevingsvisie
Er blijkt meer tijd nodig te zijn om tot een goede Omgevingsvisie te komen. De complexiteit van een

zo integraal mogelijk opgebouwd visiedocument dat een goed ingericht participatieproces doorloopt, is aanzienlijk. De planning is nu gericht op vaststelling in het vierde kwartaal 2024.

Omgevingsprogramma's actualiseren
De voorbereidingen voor de introductie van het nieuwe Omgevingswet-instrument van Omgevingsprogramma zijn gestart. Uit de vaststelling van de Omgevingsvisie blijkt waar voor onze gemeente de prioritaire ambities en beleidsdoelen liggen waarop vervolgens een Omgevingsprogramma wordt ingericht.

Omgevingsplan Binnenstad en Centrumschil
De voorbereidingen voor de vaststelling van het eerste deel van het nieuwe Omgevingsplan van onze gemeente zijn ver gevorderd. Omstreeks de zomer 2024 verwachten we het ontwerp voor inzage vrij te kunnen geven, waarna begin 2025 behandeling in de gemeenteraad kan volgen.
Bij de invoering van de Omgevingswet, afgelopen 1 januari, is door de wetgever bepaald dat gemeenten wat meer tijd krijgen om het Tijdelijk Omgevingsplan (eigenlijk de stapeling van alle voormalige bestemmingsplannen) om te bouwen tot dat ene Omgevingsplan voor het gehele grondgebied van de gemeente, en wel tot 1 januari 2032. Dat lijkt een ruime termijn maar de verwachting is dat het nog een flinke inspanning zal zijn om op tijd klaar te zijn.
Een tegenvaller op dit moment is dat de plansoftware nog de functionaliteit mist om meerdere wijzigingen van het Omgevingsplan tegelijkertijd te verwerken en in te voegen in het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO). Dit maakt dat het kunnen vaststellen van wijzigingen op het Omgevingsplan langer op zich laat wachten. Gevolg is ook dubbel werk voor eenzelfde activiteit omdat later alsnog invoegen in het Omgevingsplan moet volgen. Voor 2024 heeft dit financieel nog geen gevolgen.

Financiën

Product	Omschrijving	Mutatie raming	Structureel/Incidenteel
Lasten			
Ontwikkeling openbare ruimte	Planvorming en onderzoeken ontwikkeling Noord IV	-81	I
Kwaliteitsbeheer ruimte (bouwen en milieu)	Startbouwimpuls	-911	I
Kwaliteitsbeheer ruimte (bouwen en milieu)	Huisvesting aandachtsgroepen	-147	I
Baten			
Ontwikkeling openbare ruimte	Subsidiebijdrage versnellen woningbouw	81	I
Kwaliteitsbeheer ruimte (bouwen en milieu)	Startbouwimpuls	911	I
Kwaliteitsbeheer ruimte (bouwen en milieu)	Huisvesting aandachtsgroepen	147	I
Totaal programma 8		**0**	

Bedragen x 1.000 (- = nadeel /+ = voordeel)

Toelichting

Subsidie bijdrage versnellen woningbouw
Voor de inzet op de ontwikkeling van het transformatiegebied Noordpoort en stadsentree is een beroep gedaan op de subsidieregeling 'Inzet personele capaciteit versnelling woningbouwprojecten' van de provincie Drenthe. Een totale bijdrage van € 103.000 is ontvangen. Hiervan komt € 22.000 ten

gunste van de grondexploitatie Kop van Noordpoort. De resterende € 81.000 komt ten gunste van programma 8 Ontwikkeling openbare ruimte. Voorgesteld wordt om dit bedrag beschikbaar te houden als aanvullende middelen voor planvorming en onderzoeken gekoppeld aan het Omgevingsprogramma Noord IV.

Start bouwimpuls
Het Rijk heeft de regeling startbouwimpuls in het leven geroepen om ervoor te zorgen dat een impuls gegeven kan worden aan de start van de bouw voor (betaalbare) woningen. Deze regeling is zo opgebouwd dat gemeenten namens ontwikkelaars of corporaties een aanvraag indienen. In Meppel is voor 2 projecten een beroep gedaan op de impulsregeling. Op basis van de ingediende aanvraag is een bedrag ad € 911.000 toegekend wat beschikbaar is voor de realisatie van woningen. Met de ontwikkelaars worden aanvullende afspraken gemaakt over de besteding en verantwoording van de gelden. Op grond van de subsidieregeling moeten de woningen uiterlijk in 2027 te zijn gerealiseerd. Een terugbetalingsregeling (naar rato) is van toepassing als niet aan de voorwaarden wordt voldaan.

Regeling huisvesting aandachtsgroepen
Een initiatiefnemer is gestart met een project om flexwoningen te realiseren. Door de veranderde marktomstandigheden en vooral opgelopen prijzen van bouwmaterialen en personeel heeft initiatiefnemer een grote uitdaging om het financiële plaatje rond te krijgen. Er is een beroep gedaan op de regeling Huisvesting Aandachtsgroepen. Deze regeling beoogt gemeenten te stimuleren om extra woonruimten voor aandachtsgroepen te realiseren, door een bijdrage te leveren aan het financiële tekort. De gemeente heeft € 147.000 ontvangen welke als bijdrage wordt ingezet voor de realisatie van flexwoningen.

Programma 9: Beheer bestaande openbare ruimte

Wat valt er onder dit programma?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Wegen/civiel	60	De Vries
	Stadsverzorging	61	De Vries
	Water	62	De Vries
	Groen en spelen	63	De Vries
	Riolering	64	De Vries
	Parkeren	65	Van Ulzen

Actuele ontwikkelingen

Openbare Ruimte
Over de volle breedte is de afgelopen jaren sprake geweest van loon- en prijsstijgingen. In de lopende contracten gelden lagere prijzen en hebben we hier niet veel last van ondervonden. Bij een aantal nieuwe aanbestedingen lopen we echter tegen (forse) prijsstijgingen aan, onder andere bij onkruidbestrijding op verhardingen en de kosten van asfalt. We volgen de ontwikkeling in het jaar en waar nodig komen we hier op terug bij de financiële tussenrapportage in het najaar.

Civiele kunstwerken
Eekmolenbrug: Na een recente inspectie is geadviseerd om een deel van de brug af te sluiten omdat de conditie sneller achteruit is gegaan dan verwacht. Het vervangen van de Eekmolenbrug wordt nu naar voren gehaald om de route van en naar het centrum te kunnen veilig te stellen.

Boazbrug: Voor het herstellen van de Boazbrug zijn meerdere scenario's uitgewerkt, in de begroting voor 2024 is hiervoor een krediet beschikbaar gekomen. De planning is dat de brug voor het vaarseizoen 2025 weer in gebruik is.

Herinrichting Voorstraat
De herinrichting van de Voorstraat heeft vertraging opgelopen. Een fout bij het aanbrengen van de bronbemaling heeft geleid tot verzakking van een tweetal woningen. De herstelwerkzaamheden zijn in gang gezet. Voor de ontstane schade wordt een beroep gedaan op de CAR-verzekering van de gemeente en de aannemer. De verwachting is dat in 2024 de riolering kan worden vervangen en dat de herinrichting in 2025 wordt afgerond.

Baggerwerkzaamheden
Al enige tijd krijgen we als gemeente klachten binnen over de bevaarbaarheid van onze wateren en havens. Een van de duidelijk aan te wijzen oorzaken hiervan is de hoeveelheid bagger in de wachthaven, waardoor schepen niet goed kunnen aanmeren. De ondieptes die de bagger heeft veroorzaakt dienen gebaggerd te worden, hiertoe heeft de gemeente een verantwoordelijkheid als vaarwegbeheerder en hier innen wij ook havengeld voor. De uitvoering van het baggeren staat gepland eind 2024 en de kosten hiervoor bedragen € 260.000 . Om soortgelijke onvoorziene kosten in de toekomst tegen te gaan, stellen we in 2024 een baggerplan op. Dit plan brengt een overzichtelijke planning van de te baggeren wateren inclusief een inschatting van de te maken kosten.

Beleidsvoornemens

Met de aanschaf en implementatie van een nieuw beheerprogramma voor de openbare ruimte (GISIB) is een begin gemaakt met het actualiseren van beheerdata. Wanneer de beheerdata op orde zijn wordt gestart met het opstellen van een SSW (Systeemoverzicht stedelijk water). Dit zal naar alle waarschijnlijkheid niet eerder dan 2025 zijn. Een SSW is de opvolger van het basisrioleringsplan (BRP). Het is uitgebreider omdat niet alleen wordt gekeken naar de riolering, maar ook naar de openbare ruimte en het oppervlaktewater. Het SSW geeft daarmee een integraal beeld van hoe het watersysteem functioneert.

Financiën

Product	Omschrijving	Mutatie raming	Structureel/Incidenteel
Lasten			
Wegen	Versnelling verkeerskundige opgaven	-50	I
Wegen/groen	Inzet initiatieven wijk- en dorpsgericht werken	26	I
Water	Baggerwerkzaamheden wachthaven	-260	I
Baten			
Groen	Vergoeding overname grond	48	I
Totaal programma 9		**-236**	

Bedragen x 1.000 (- = nadeel / + = voordeel)

Toelichting financiën

Versnelling verkeerskundige opgaven

Om een versnelling van verkeerskundige opgaven te realiseren wordt voorgesteld het budget voor deze werkzaamheden met € 50.000 te verhogen in 2024. Met deze versnelling wordt invulling gegeven aan onder andere de ontwikkeling van nieuw parkeerbeleid, het opstellen van een Omgevingsprogramma Verkeer, het opstellen van een laadbeleid (elektrisch laden) en een verkeersstructuurplan. In dit bedrag is rekening gehouden met de bijdrage aan het project Kalverwei (zie ook toelichting onder investeringen).

Inzet initiatieven wijk- en dorpsgericht werken

Een deel van de beschikbare onderhoudsbudgetten wordt ingezet voor de bijdrage aan initiatieven volgend uit het wijk- en dorpsgericht werken. Zie hiervoor ook de toelichting bij het onderdeel investeringen.

Vergoeding overname grond

Van de provincie is een bosperceel overgenomen om niet. Voor de toekomstige onderhoudsopgave is een eenmalige bijdrage ontvangen van € 48.000. De kosten voor het onderhoud in 2024 worden opgevangen binnen het beschikbare onderhoudsbudget. Bij het opstellen van de begroting voor de komende jaren wordt het benodigde onderhoudsbudget bijgesteld op basis van de totale onderhoudsopgave (accres).

Baggerwerkzaamheden

De kosten voor het baggeren van de wachthaven zijn begroot op € 260.000.

Investeringen

Investeringsplanning									
bedragen x € 1	Beschikbaar krediet	Mutatie krediet berap 2024	Nieuw krediet	Begrote inkomsten / bijdrage van derden	Mutatie inkomsten berap 2024	Nieuw begrote inkomsten / bijdrage van derden	Netto-investering (was)	Netto-investering (wordt)	Besteed t/m 2023
Programma 9 - Beheer bestaande openbare ruimte									
Openbare ruimte									
Herinrichting dorpskern Rogat	725.000	75.000	800.000	-	-	-	725.000	800.000	723.830
Herontwikkeling Bleekerseiland	1.500.000	-	1.500.000	-	99.000	99.000	1.500.000	1.401.000	178.925
Initiatieven openbare ruimte Wijk- en dorpsgericht werken	-	190.000	190.000	-	14.000	14.000	-	176.000	-
Vervanging zieke bomen	330.000	-21.500	308.500	-	-	-	330.000	308.500	-
Hondenspeelplaatsen	60.000	-15.000	45.000	-	-	-	60.000	45.000	-
									-
Bruggen/oeverbescherming									-
Vervanging Eekmolenbrug	-	1.560.000	1.560.000	-	-	-	-	1.560.000	-
Riolering									-
Rioleringvervanging B. van der Helsstraat		286.000	286.000			-	-	286.000	-
Totaal	**2.615.000**	**2.074.500**	**4.689.500**	**-**	**113.000**	**113.000**	**2.615.000**	**4.576.500**	**902.755**

Toelichting investeringen

Herinrichting dorpskern Rogat

De herinrichting van dorpskern Rogat is nagenoeg afgerond. De totale kosten van het project vallen circa € 75.000 hoger uit dan begroot. Oorzaak hiervan is onder andere dat, naast de algemene prijsontwikkeling, extra kosten zijn gemaakt voor de aanleg van speciale lichtpunten en aanvullende verkeersmaatregelen, mede ontstaan vanuit de participatie vanuit de inwoners. Vanuit het beschikbare participatiebudget als onderdeel van het wijk- en dorpsgerichtwerken wordt € 70.000 ingezet ter dekking van de hogere kosten (zie programma 3 Sociaal domein). Dit sluit aan bij de werkwijze van Wijk- en dorpsgericht werken om samen met bewoners de leefomgeving aan te passen.

Bleekerseiland

Voor het project Bleekerseiland is een bijdrage ad € 99.000 ontvangen vanuit de impulsregeling klimaatadapatie. De bijdrage ziet op het vervangen van het verhard oppervlakte door een open bodem, het vervangen van de kade door een bloemrijk natuurlijk taluut en het aanleggen van plantsoen met waterbergend vermogen. De kosten voor de uitvoering van deze maatregelen zijn onderdeel van het beschikbare krediet.

Vervanging Eekmolenbrug

De vervanging van de Eekmolenbrug was in de meerjarenraming opgenomen voor vervanging in 2025/2026. Voorgesteld wordt om het gereserveerde krediet alvast in 2024 beschikbaar te stellen om daarmee de uitvoering naar voren te halen. De vervanging van de Eekmolenbrug wordt in combinatie met de herinrichting van de Kastanjelaan/Weerdstraat uitgevoerd.

Herinrichting inclusief rioolvervanging J. van Goyenstraat / B. van der Helststraat

In de oorspronkelijke planning is uitgegaan van herinrichting van de J. van Goyenstraat in 2024 en herinrichting van de B. van der Helststraat in 2025. Bij beide projecten wordt ook de riolering vervangen.
In 2024 willen we de riolering van beide projecten gaan uitvoeren om vervolgens in 2025 de herinrichting te realiseren.

Initiatieven Wijk- en dorpsgericht werken

Vanuit de aanpak Wijk- en dorpsgericht werken is de doelstelling opgenomen om te faciliteren van en bij te dragen aan initiatieven vanuit inwoners of belangengroepen om de openbare ruimte aan te passen.
In 2024 zijn een aantal initiatieven opgepakt die in samenwerking met de inwoners wordt gerealiseerd. Het gaat hier onder andere om de vergroening van de Kalverwei, aanpassing Ossenweide en Keucheniusstraat en het realiseren van een wandelpad bij de zwemplas Nijeveen.
Op grond van de begrotingsvoorschriften moeten dergelijke aanpassingen in de openbare ruimte te worden geactiveerd. De totale kosten die hiermee gemoeid zijn bedragen € 190.000. Vanuit de impulsregeling klimaatadapatie is een bijdrage toegekend van € 14.000 voor de vergroening van de Kalverwei. Vanuit het beschikbare participatiebudget als onderdeel van het wijk- en dorpsgericht werken wordt € 96.000 ingezet ter dekking van de kosten (zie programma 3 Sociaal domein). Vanuit de budgetten beheer openbare ruimte wordt € 63.000 bijgedragen, waarvan een deel uit de kredieten vervanging zieke bomen en aanleg hondenspeelplaatsen.

Programma 10: Economische zaken en grondzaken

Wat valt er onder dit programma?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Economische zaken Grondzaken	52	Korteland De Vries Van Ulzen

Actuele ontwikkelingen

Regionale Samenwerking
Tussen de Regio Zwolle en het Rijk wordt dit jaar een nieuwe Regio Deal afgesloten. Samen met onze partners uit de regio onderzoeken we over welke onderwerpen we een aanvraag kunnen doen om zo goede en mooie projecten mede mogelijk te maken.

De Regio Zwolle heeft een Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040 opgesteld. Deze Bouwsteen analyseert de toekomstige ruimtebehoefte voor onder andere (grootschalige) bedrijvigheid en is bedoeld als bouwsteen voor de verschillende omgevingsvisie. De komende periode wordt de dialoog over dit onderwerp tussen de verschillende overheden verder opgestart.

Op 17 januari bezocht de Koning Port of Zwolle in Meppel. Hier kon hij zien dat Port of Zwolle gaat over veel meer dan alleen transport over water. Ook de transitie naar een circulaire economie en innovatie rondom voedsel hebben een plaats in onze havens. Voor de doorontwikkeling en verdere verzelfstandiging van Port of Zwolle volgt later dit jaar een voorstel.

Bedrijventerreinen
De laatste vier kavels op Blankenstein zijn of worden dit jaar geleverd aan de kopers. Daarnaast is het recent ontwikkelde deel begin dit jaar woonrijp gemaakt.

Op Oevers E is het grootste deel van de resterende kavels de afgelopen twee jaar verkocht. Op dit moment wordt op twee kavels volop gebouwd en zijn een aantal kavels onder reservering of worden binnenkort geleverd.

De verkoop van 8,3 hectare op Oevers D ging uiteindelijk niet door vanwege problemen met de vergunningverlening rond stikstof. Dit terrein zal als diverse kleinere watergebonden kavels op de markt gezet worden. Voor een eerste kleinere kavel (circa 3.000 m2) is een reserveringsovereenkomst aangegaan met een naastgelegen bedrijf.

Noord IV
Begin januari is bekend geworden dat het themapark niet doorgaat. Voor Noord IV wordt er daarom nu gewerkt aan het terugvalscenario. Dit houdt in dat er een bedrijventerrein komt, in combinatie met de opwekking van windenergie en waterberging. Dit jaar wordt verder gewerkt aan een omgevingsplan voor Noord IV.

Transportschaarste en verduurzaming
Bij het onderhoud en verduurzamen van het eigen vastgoed merken we steeds meer de beperkingen van de transportschaarste op het elektriciteitsnetwerk. Door het verduurzamen van vastgoed wijzigt het energiegebruik en verschuift de energievraag van gas naar elektriciteit. Er worden dan

maatregelen toegepast die tot een grotere elektriciteitsvraag leiden. Maar door de transportschaarste is een grotere elektriciteitsaansluiting niet mogelijk. Binnen de configuratie van een pand moet dan slimmer gebruik worden gemaakt van de beschikbare capaciteit. Dit kan door meer of andersoortige maatregelen toe te passen moeten om binnen de capaciteit van de beschikbare elektriciteit (aansluiting) te blijven. Ter illustratie: dit kan beteken dat een pand niet elektrisch verwarmd kan worden als de verlichtingsarmaturen niet vervangen zijn voor zuinigere oplossingen. Om de vervangingsinvesteringen te laten werken, moeten er dus meer aanvullende of andere maatregelen toegepast worden die eerder niet begroot waren.
In de praktijk betekent dit nu dat onder andere verlichting met voorrang vervangen dient te worden door energiezuinigere LED verlichting zonder dat budget hiervoor beschikbaar is gesteld. De verwachting is dat de komende jaren capaciteitsuitbreiding van bestaande elektriciteitsaansluitingen nog niet mogelijk is. Slim omgaan met de capaciteit van elektriciteit blijft een belangrijk aandachtspunt bij onderhoud en verduurzaming van vastgoed.

Financiën

Product	Omschrijving	Mutatie raming	Structureel/Incidenteel
Baten			
Economische- en grondzaken	Gederfde huurinkomsten MFA de Plataan	-100	I/S
Economische- en grondzaken	Verkoopopbrengst ruiling gronden	300	I
Totaal programma 10		**200**	

Bedragen x 1.000 (- = nadeel / + = voordeel)

Toelichting

Minder huurinkomsten

Er is sprake van gederfde huurinkomsten voor MFA de Plataan. Vanwege het eerdere faillissement van Scala en de vorming van de cultuurnota is er nog geen zicht op structurele (huur)invulling.

Verkoopopbrengst ruiling gronden

Voor de verwerving van de gronden ten behoeve van de stadsentree is een ruilovereenkomst aangegaan voor gronden. De aankoop van de door de gemeente benodigde locatie is bekostigd uit het beschikbare krediet voor de realisatie van de stadsentree. De verkoop van de gemeentelijke locatie heeft geresulteerd in een incidentele boekwinst van € 300.000.

Investeringen

Investeringsplanning									
bedragen x € 1	Beschikbaar krediet	Mutatie krediet berap 2024	Nieuw krediet	Begrote inkomsten / bijdrage van derden	Mutatie inkomsten berap 2024	Nieuw begrote inkomsten / bijdrage van derden	Netto-investering (was)	Netto-investering (wordt)	Besteed t/m 2023
Programma 10 - Economische zaken en grondzaken									
Dakrenovatie Bibliotheek		150.000	150.000			-	-	150.000	-
Totaal	**-**	**150.000**	**150.000**	**-**	**-**	**-**	**-**	**150.000**	**-**

Toelichting

Het advies naar aanleiding van uitgevoerde dak inspecties is het dak van de bibliotheek op korte termijn te renoveren. Langer uitstel zal mogelijk leiden tot lekkages waarbij de kans toeneemt dat ook het plafond vervangen moet worden.

Programma 11: Duurzaamheid

Wat valt er onder dit programma?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Afvalbeheer en grondstoffeninzameling		
	Milieuzorg		
	Energietransitie	55	Bos
	Klimaataanpassing	56	Bos
	Circulaire Economie		
	Landschap, natuur en biodiversiteit		

Actuele ontwikkelingen

Sinds januari 2024 is het nieuw CMS (container managementsysteem) in gebruik genomen. In deze applicatie worden de uitleveringen van containers, routes en afvalverwerkingen bijgehouden, voor zowel bewoners als bedrijven.

De livegang van deze applicatie is op 1 januari 2024 ingegaan om, vanaf dag 1 van het nieuwe jaar, de gegevens in het nieuwe systeem te hebben. Er zijn technische problemen bij de leverancier, waardoor op dit moment bedrijven (nog) niet kunnen worden gefactureerd. We hebben met hoge spoed aan de leverancier gevraagd dit op te lossen. Voor circa 80 klanten zijn de rekeningen nog niet verstuurd. Hier is tot nu toe een bedrag van circa € 5.000 mee gemoeid

Beleidsvoornemens

- We gaven aan dat we aan de slag gaan met het vergroenen van de werf.
  Het vergroenen van de werf is opgedeeld in onderdelen, waarvoor per onderdeel middelen en tijd wordt gezocht. Klimaatgelden voor het toekomstbestendig inrichten van het voorterrein en de subsidie maatschappelijk vastgoed voor een groen dak bieden mogelijkheden. De overige onderdelen zijn nog niet gedekt wat betreft geld en/of capaciteit.

- We zoeken met netwerkbeheerders naar mogelijkheden om coöperatieve lokale energieprojecten aan te kunnen sluiten op het elektriciteitsnet. Onder andere zonnepark Nieuwveense Landen.
  Op dit moment is nog onvoldoende inzichtelijk hoe het zonnepark Nieuwveense Landen kan worden gerealiseerd. Vanuit de rijksmiddelen gaan we dit jaar een versnelling in voor de opgaven van zonne-energie en windenergie. Zo zal het opstellen van zonbeleid helderheid geven hoe we de resterende zon-opgave gaan realiseren. Dit geeft ook meer duidelijkheid voor het zonnepark in Nieuwveenselanden.

- Voor grondstoffeninzameling geldt dat er geen afwijkingen zijn te noemen op de beleidsvoornemens. Echter, voorzien we al wel een afwijking in onze doelstelling - maximaal 60 kilo restafval per inwoner per jaar in 2025 - dit doel is nog ver buiten ons bereik.

Programma 12: Burgerzaken

Wat valt er onder dit programma?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Begraafplaatsen	30	Korteland
	Burgerzaken (Publiekszaken/KCC/WOZ)	31	Korteland
	Programma Dienstverlening		

Beleidsvoornemens

Optimalisatie informatiekennisbank en teksten op de website duidelijk maken.

In de programmabegroting staan deze twee opgaven los van elkaar benoemd. We hebben deze twee opgaven ondergebracht binnen het meerjarig uitvoeringsplan dienstverlening en bij elkaar gebracht in één project omdat deze opgave logischerwijs bij elkaar horen en gelijktijdig kunnen worden opgepakt. Hiermee zorgen we ervoor dat we alle in- en externe informatie over producten en diensten van de gemeente Meppel duidelijk en actueel houden in één informatiesysteem en voorkomen we dat de informatie van elkaar verschilt. Door krapte op de arbeidsmarkt heeft de werving van een projectleider langer geduurd dan gehoopt, maar inmiddels hebben we een projectleider geworven. De planning voor het aanbesteden van de nieuwe website heeft hiermee wel enige vertraging opgelopen. De verwachting is dat de nieuwe website live wordt gebracht in het eerste kwartaal 2025.

Algemene dekkingsmiddelen

Wat valt er onder dit overzicht?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Algemene dekkingsmiddelen	59	De Vries

Actuele ontwikkelingen

Gemeentefonds

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenpost voor iedere gemeente. De raming uit de programmabegroting is gebaseerd op de meicirculaire 2023. Daarna zijn nog twee circulaires ontvangen. De septembercirculaire 2023 geeft de vertaling van de Miljoenennota weer die op Prinsjesdag (19 september 2023) is verschenen. De decembercirculaire 2023 informeert met name over de gemeentefondsuitkering ter afronding van het lopende jaar (=2023).

Septembercirculaire 2023: toename door loon- en prijsontwikkelingen

Voor 2024 voorziet het rijk een hogere loon- en prijsontwikkeling. Deze verwachting is gebaseerd op cijfers van het Centraal planbureau. Het betekent dat de uitkering uit het gemeentefonds voor 2024 omhooggaat. Tegenover deze stijging als gevolg van een hogere inflatie staan naar verwachting ook hogere kosten voor een gemeente.

Overige mutaties

Bijstelling van een nieuwe maatstaf die met ingang van de herverdeling van het gemeentefonds in 2023 is ingevoerd (de verdeelmaatstaf huishoudens met een laag inkomen met drempel) leidt tot een verlaging van het gemeentefonds voor 2024. Het structureel effect van deze aanpassing voor 2025 en verdere jaren wordt waarschijnlijk verwerkt in de komende meicirculaire 2024.

Voorschot meicirculaire en septembercirculaire 2024

De Voorjaarsnota 2024 van het rijk is medio april verschenen. Het geeft een vooruitblik op de rijksbegroting voor de komende jaren. Over de gevolgen worden de gemeenten geïnformeerd via de meicirculaire 2024. In de Voorjaarsnota is de nieuwe financieringssystematiek vervroegd van 2027 naar 2024. Dat houdt in dat de groei van het gemeentefonds als gevolg van volume- en loon- en prijsontwikkelingen vanaf 2024 wordt gebaseerd op het bruto binnenlands product (bbp). Het naar voren halen van de nieuwe methode voor compensatie leidt er wel toe dat een nadelig financieel effect voor 2024 ontstaat ten opzichte van de "oude" systematiek. Gelukkig wordt het nadeel voor 2024 door het rijk volledig gecompenseerd.

In de Voorjaarsnota 2024 is ook de definitieve afrekening van het btw-compensatiefonds over het jaar 2023 meegenomen. Dit is voor 2024 een incidentele meevaller. Het uit te betalen voorschot op het btw-compensatiefonds over het jaar 2024 zal in de komende septembercirculaire zijn beslag krijgen. We verwachten dat dit ook hoger zal zijn dan waar we rekening mee hebben gehouden in de begroting.

Financiën

Product	Omschrijving	Mutatie raming	Structureel/Incidenteel
Lasten			
Algemene ondersteuning	Onderuitputting kapitaallasten	410	I
Baten			
Algemene uitkeringen	Hogere gemeentefondsuitkering op basis van septembercirculaire 2023	1.459	I/S
Algemene uitkeringen	Overige mutaties gemeentefonds	-600	S
Algemene uitkeringen	Voorschot op mei- en septembercirculaire 2024	541	I
Totaal Overzicht Algemene dekkingsmiddelen		**1.810**	

Bedragen x 1.000 (- = nadeel / + = voordeel)

Toelichting

Algemene ondersteuning

Dit betreft de totaalpost van de onderuitputting van de kapitaallasten. Dat geeft binnen de verschillende programma's een voordeel. Volgens onze financiële verordening beginnen we met het afschrijven op een investering in het jaar dat volgt op het jaar dat de investering is gedaan. De uitvoering van een aantal investeringen die waren gepland vorig jaar loopt nog door naar dit jaar. Er wordt in 2024 daardoor minder afgeschreven dan gedacht bij de begroting 2024. Per saldo een voordeel van € 410.000.

Onvoorziene uitgaven

Op de post "onvoorziene uitgaven" van € 50.000 is dit jaar nog geen beroep gedaan. Het college heeft de bevoegdheid om deze post in te zetten voor zaken die onvoorzien, onontkoombaar en onuitstelbaar zijn.

Gemeentefondsuitkering

De septembercirculaire 2023 laat een hogere gemeentefondsuitkering zien van ruim € 1,4 miljoen. Dit komt met name door een hogere compensatie voor loon- en prijsstijgingen aangekondigd in de septembercirculaire 2023. De begroting 2024 is nog gebaseerd op de meicirculaire 2023. Over de uitkomsten van de septembercirculaire is de raad geïnformeerd via een memo van 25 oktober 2023.

De overige mutaties betreft voornamelijk de landelijke bijstelling van een nieuwe maatstaf waardoor we minder ontvangen uit het gemeentefonds. Verder nemen we in deze bestuursrapportage alvast een voorschot op de aanstaande meicirculaire (op basis van de Voorjaarsnota 2024) waarbij de definitieve afrekening van het btw-compensatiefonds over het jaar 2023 leidt tot een incidentele meevaller over 2024. Het voorschot op de septembercirculaire 2024 betreft een te verwachten hoger voorschot over het btw compensatiefonds 2024.

Overzicht overhead

Wat valt er onder dit overzicht?

		Product	Portefeuille
Onderdelen	Overhead	58	Korteland

Actuele ontwikkelingen

Rente ontwikkelingen

Op grond van de Wet financiering decentrale overheden zijn gemeenten verplicht om hun overtollige (liquide) middelen in de schatkist aan te houden. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die gemeenten niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Schatkistbankieren is in de basis simpelweg het aanhouden van middelen bij het ministerie van Financiën (de schatkist).

Voor Meppel is het saldo op de schatkist toegenomen met name als gevolg van de ontvangst van een groot deel van de rijkssubsidiegelden voor de ontwikkeling van het Noordpoortgebied. Over deze gelden ontvangen we een rentevergoeding. We verwachten daardoor over 2024 per saldo een gunstiger renteresultaat dan we in de begroting hebben meegenomen. In het najaar, dan hebben we nog beter zicht op de renteontwikkelingen, verwerken we dit effect zo nodig in de financiële tussenrapportage. Dan gaan we ook bezien of het berekende percentage voor de renteomslag nog kan blijven staan op 1,5%. Dat is het percentage dat we bij de begroting 2024 hebben gehanteerd. Op basis van dit percentage worden de rentelasten toegerekend aan de diverse programma's. Nu de verwachting is dat het renteresultaat positiever zal zijn kan het zijn dat het percentage voor de renteomslag moet worden verlaagd.

Externe kosten juridisch advies

Ontwikkelingen zoals de Wet Open Overheid en een grotere vraag naar specialistisch juridisch advies op zowel maatschappelijk - als personeelsgebied maken dat het budget voor extern juridisch advies waarschijnlijk niet toereikend is. We volgen de ontwikkeling in het jaar en waar nodig komen we hier op terug bij de financiële tussenrapportage in het najaar.

Financiën

Product	Omschrijving	Mutatie raming	Structureel/Incidenteel
Lasten			
Personeel	Vastgestelde CAO 2024 (tot 01-04-2025)	145	S
Personeel	Extra budget voor secundaire arbeidsvoorwaarden	-466	S
Totaal Overhead		**-321**	

Bedragen x 1.000 (- = nadeel / + = voordeel)

Toelichting financiën

Vastgestelde CAO 2024

In november 2023 is een nieuwe CAO voor gemeenteambtenaren vastgesteld. De nieuwe CAO is ingegaan op 1 januari 2024 en loopt t/m 31 maart 2025. In de begroting hebben we hiervoor € 1,8 miljoen geraamd. Op basis van de gemaakte loonafspraken per 1 januari 2024 en per 1 oktober 2024 ontstaat voor dit jaar een positief verschil van € 145.000 ten opzichte van de vastgestelde begroting.

Budget secundaire arbeidsvoorwaarden

De budgetten ten behoeve van de secundaire arbeidsvoorwaarden zijn niet meegegroeid met de toename van het aantal personeelsleden. Denk daarbij aan reis- en verblijfkosten en de thuiswerkvergoeding. Ook een krappe arbeidsmarkt in combinatie met een groter personeelsverloop leidt tot een stijging van wervingskosten voor nieuw personeel. In de verhoging is verder een stijging opgenomen van te betalen premie voor "Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten". In het gevraagde extra budget is € 81.000 opgenomen voor studie en opleiding. De vraag naar studie en opleiding is groter dan er budget is. Door strakke interne sturing en kritische beoordeling van de aanvragen is het budget de afgelopen jaren niet overschreden. Het budget is niet meegegroeid met het personeelsbestand (in 5 jaar tijd gestegen met 40%). Een gespannen arbeidsmarkt en relatief veel onervaren nieuwe mensen maken dat er extra budget nodig is.

Bijlagen

Begrotingswijziging

Programma		bedragen x € 1.000	Lasten	Baten	Saldo
	1	Bestuur	-75	-	-75
	2	Openbare orde en veiligheid	-5	-	-5
	3	Sociaal domein	-8.202	8.903	701
	4	Onderwijs	14	-	14
	6	Kunst, cultuur, recreatie en toerisme	-32	-	-32
	7	Sport en bewegen	36		36
	8	Ontwikkeling openbare ruimte	-1.149	1.139	-10
	9	Beheer bestaande openbare ruimte	-163	48	-115
	10	Economische zaken en grondzaken	46	200	246
	11	Duurzaamheid	-7	-	-7
	12	Burgerzaken	-11	-	-11
	ALG	Algemene dekkingsmiddelen	-	1.400	1.400
	O	Overhead	-156		-156
		Totaal	**-9.703**	**11.690**	**1.987**

Bedragen x 1.000 (- = nadeel / + = voordeel)

Bovenstaande tabel sluit niet één op één aan met de mutaties op de programma's. Hieronder volgt een aanvullende toelichting op de begrotingswijziging:

Personeel

In deze bestuursrapportage is de financiële aanpassing in verband met de definitieve Cao toegelicht onder 'Overhead'. In de begrotingswijziging wordt de aanpassing verdeeld over alle programma's.

Onderuitputting kapitaallasten

In deze bestuursrapportage is deze mutatie als één post toegelicht onder 'Overzicht algemene dekkingsmiddelen'. In bovenstaande begrotingswijziging is deze post verder gespecificeerd waarbij de onderuitputting kapitaallasten terecht komt op het programma waar ze betrekking op hebben.

Mutatie investeringskredieten

Programma	bedragen x € 1.000	Krediet (uitgaven)	Bijdrage derden (inkomsten)	Saldo
4	Renovatie Stadskwartier	-144	-40	-184
6	Vervanging ticketingsysteem	-27		-27
9	Herinrichting dorpskern Rogat	-75		-75
9	Herontwikkeling Bleekerseiland		99	99
9	Initiatieven openbare ruimte Wijk- en dorpsgericht werken	-190	14	-176
9	Vervanging zieke bomen	22		22
9	Hondenspeelplaatsen	15		15
9	Vervanging Eekmolenbrug	-1.560		-1.560
9	Rioleringvervanging B. van der Helsstraat	-286		-286
10	Dakrenovatie Bibliotheek	-150		-150
	Totaal	**-2.396**	**73**	**-2.323**

Bedragen x 1.000 (- = nadeel / + = voordeel)